

ROVANIEMEN KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN OHJE

1) Valvontajärjestelmä Rovaniemen kaupungissa

Valvonta luo edellytyksiä sille, että organisaatio kykenee saavuttamaan päämääränsä. Valvonta myös ennaltaehkäisee talouden ja toiminnan riskitilanteita. Kaupungin hallinnon ja talouden valvonnassa ulkoinen tarkastus ja arviointi sekä sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän.

Ulkoinen tarkastus ja arviointi järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Siitä vastaavat kuntalain perusteella tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tarkastuslautakunta arvioi kaupunkistrategian ja muiden valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista. Tilintarkastaja vastaa hallinnon ja talouden tarkastuksesta.

Sisäinen valvonta on kaupungin itsensä luoma valvonnan järjestely johtamisen tueksi ja riskien hallitsemiseksi. Kaupunginvaltuuston hyväksymän hallinto- ja johtosäännön mukaisesti vastuu sisäisen valvonnan organisoinnista kaupunkikonsernissa on kaupunginhallituksella ja toimivalla johdolla. Tehtävistä kaupunkikonsernissa vastaa sisäinen tarkastaja. Esimiehet vastaavat jatkuvasta valvonnasta omissa toimintaprosesseissaan.

2) Sisäisen valvonnan tarkoitus

Sisäinen valvonta on johdon väline kohtuullisen varmuuden hankkimiseksi tavoitteiden saavuttamisesta. Sisäisen valvonnan näkökulma korostaa siis sekä muodollista valvontaa että sisällöllistä toiminnan arviointia.

Muodollinen valvonta tukee ja varmistaa että

- organisaatiossa noudatetaan lakeja, sääntöjä ja sisäisiä ohjeita,
- johdon saama informaatio taloudesta ja toiminnasta on luotettavaa,
- resursseja ei menetetä harkitsemattomalla riskinotolla,
- toiminta on hyvän hallinnon mukaista

Sisällöllinen toiminnan arviointi tukee ja varmistaa että

- toiminta on tuloksellista,
- organisaatio tarvittaessa muuntaa toimintaansa tavoitteiden saavuttamiseksi ja
- että tehtävien suorittamisessa korostuu jatkuva tarkoituksenmukaisuusharkinta

3) Sisäisen tarkastajan tehtävät

Sisäisen valvonnan vastuullisena viranhaltijana on sisäinen tarkastaja. Hän toimii kaupunginjohtajan hyväksymän vuosisuunnitelman ja erikseen annettujen tarkastusmääräysten mukaisesti. Vuosisuunnitelma sovitetaan tukemaan tilintarkastajan ja tarkastuslautakunnan tehtäviä.

Sisäisen tarkastajan tehtäviin kuuluu hallinto- ja talousprosessien tarkastaminen sekä osallistuminen riskienhallintaan, sisäisen valvonnan ja hallinnon kehittämiseen. Tehtäviensä suorittamiseksi sisäinen tarkastaja:

- varmistaa osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta,
- varmistaa osaltaan kaupunginhallituksen antamien säännösten noudattamisesta,
- tarkastaa organisaation ja sisäisen valvonnan toimivuutta,
- tukee esimiehiä heidän suorittaessaan jatkuvaa valvontaa omissa yksiköissään,
- valvoo muutoin toiminnan ja päätöksenteon säädöstenmukaisuutta, sekä
- valmistelee tilinpäätökseen liitettävää selontekoa sisäisen valvonnan ja konserniohjauksen asianmukaisuudesta

Sen lisäksi sisäinen tarkastaja:

- tukee yksiköjä niiden kehittäessä toimintansa laatua ja tuloksellisuutta,
- tukee yksiköjä niiden muuttaessa tuotantoprosesseja tavoitteiden saavuttamiseksi, ja
- tuo kaupunginjohdolle ehdotuksia konserniohjauksen kehittämiseksi

Sisäinen tarkastaja raportoi kaupunginjohtajalle kolmannesvuosittain työohjelman toteutumisesta. Nopeita toimenpiteitä vaativat asiat raportoidaan välittömästi.

4) Sisäisen valvonnan toteutustavat ja sisältö

Sisäinen valvonta on johtamisen ja riskienhallinnan apuväline. Se jakaantuu seuraavasti:

- sisäinen tarkkailu, josta vastaavat ensisijaisesti esimiesasemassa olevat
- toimivan johdon alaisuudessa tehtävä sisäinen tarkastus ja
- luottamushenkilöiden suorittama seuranta.

Sisäinen valvonta merkitsee myös johdon tueksi järjestettyä asiantuntijatoimintaa sen varmistamiseksi että kirjanpidon ja taloudellisen informaation tiedot nivoutuvat toiminnalliseen ja tuotannolliseen informaatioon (Controller-toiminta).

Sisäinen tarkkailu on jatkuvaa toimintaan liittyvien työvaiheiden tai erillisten toimenpiteiden ja varojen käytön valvontaa. Tarkkailulla varmistetaan, että tehtävät hoidetaan oikeaan aikaan, hyväksytyllä tavalla ja tehtävään osoitettujen voimavarojen puitteissa. Tarkkailun tulee olla rationaalista toimintaa suunnittelun, päätöksenteon, toimeenpanon ja valvonnan muodostamassa toimintaketjussa.

Esimiehet ja erityiseen vastuuasemaan sijoittuneet työntekijät vastaavat päivittäisestä tarkkailusta. Sisäinen tarkastaja tukee ja varmentaa että esimiehet tiedostavat tarkkailuvastuunsa. Sisäinen tarkastaja myös vastaa tarkkailua koskevien menetelmien kehittämisestä.

Sisäinen tarkkailu ehkäisee ennalta virheellisiä toimintoja, vääriä raportteja, epätaloudellisia ratkaisuja, suunnittelemattomia toimintarutiineja sekä torjuu väärinkäytöksiä. Tarkkailu varmentaa että työpanos suuntautuu yksittäistapauksien jälkiselvittelyjen sijasta kehittämistyöhön. Sisäisellä tarkkailulla myös torjutaan epävarmaa ja kyräilevää työilmapiiriä sekä toiminnan tehottomuutta.

Sisäinen tarkastus on aktiivista, systemaattista ja julkista toimintaa. Se on tarkastustarkoituksessa tehtyä valvontaa. Sisäisestä tarkastuksesta vastaa sisäinen tarkastaja tai kaupunginjohtajan yksittäistapauksessa tehtävään määräämä viranhaltija.

Tarkastuksen kohde tietää suorituksensa olevan arvioinnin kohteena. Tarkastuskohteina ovat rahavarat, varastot ja toiminnot joissa taloudellista ja toiminnallista vaikuttavuutta. Tarkastuskohteita ovat myös suunnittelujärjestelmät, toimivaltasäännökset ja muut toimintaa ohjaavat järjestelyt.

Luottamushenkilöiden suorittaman seuranta on jatkuvaa talouden, toiminnan ja hyvän hallinnon menettelyt turvaavaa seuranta. Myös eri sidosryhmät voivat tehtäviensä tai asemansa perusteella olla seurannan mahdollistavassa asemassa.

Seurannasta tulleeeseen palautteeseen on reagoitava asianomaisissa toimielimissä. Mikäli saatu palaute edellyttää korjaavia tai kehittämiseen johtavia toimenpiteitä, on niistä raportoitava myös sisäiselle tarkastajalle. Kaikissa tilanteissa seurannasta saatuun informaatioon on suhtauduttava vastuullisesti ja kehittämishakuisesti.

Controller-toiminnassa huomiota kiinnitetään aikaansaannoksiin ja kykyyn muuntaa toimintaprosesseja tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminta merkitsee taloutta ja tuloksellisuutta koskevan raportoinnin seuraamista sekä tuotteistuksen ja kustannuslaskennan kehittämistä. Controller-toimintaa suorittaa sisäinen tarkastaja toimivan johdon alaisuudessa.

Sisäisen tarkastuksen raportoinnin luonne on analysoiva, toteava ja suosituksia antava. Näkökulma raportoinnissa on kehittämisohjeita korostava

5) Sisäisen valvonnan kohdentaminen

Sisäisen valvonnan kohdentamisessa käytetään apuna sisäisen tarkastuksen riskianalyysia. Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelmassa, tarkastusmääräyksissä ja esimiesten suorittamassa päivittäisessä tarkkailussa korostuvat seuraavat alueet:

- kirjanpito, laskentatoimi ja taloutta koskevat toiminnot
- päätöksentekoa koskevat informaatiojärjestelmät
- henkilöstöä koskevat päätökset ja toiminnot sekä yhteistoimintamenettelyt
- materiaalit, vaihto-omaisuus ja käyttöomaisuus
- hankintaprosessit (materiaalihankinnat ja palveluhankinnat)
- tietojenkäsittely ja tietoturva

Tämän lisäksi vuosisuunnitelmassa, tarkastusmääräyksissä ja esimiesten suorittamassa päivittäisessä tarkkailussa korostuvat seuraavat hyvää hallintoa ja toiminnan tuloksellisuutta koskevat havainnot:

- päätöksien täytäntöönpanon arviointi
- nimenomaiseen päätöksen perustumattomien toimien joutuisuus
- palveluprosessien tarkoituksenmukaisuus
- organisaation kyky muuntaa toimintatapaansa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi
- kaupunkikonsernia koskevien kehittämisohjeiden laatiminen

6) Sisäisen tarkastuksen tehtäväkentän laajuus

Sisäisen tarkastajan tehtäväkenttänä on koko kaupunkikonserni. Tarkastajan oikeus saada tietoa ja tarkastaa aineetonta ja fyysistä omaisuutta on turvattu. Tarkastuksissa käsitellyt ja havaitut asiat ovat luottamuksellisia myös niiltä osin kuin tarkastus arvioi konserniyhtiöiden toimintaa. Tarkastustoiminnan lähtökohtana on niin tarkastettavien kuin kaupunginjohtajan luottamus sisäisen tarkastuksen toimintatapojen objektiiviseen ja rehelliseen perustaan.

Tämä ohje tulee voimaan 1.1.2009 alkaen